

Nevzat Hatko (1911-1981)

Küçük yaşta ailesiyle birlikte Yunanistan'a sürgüne gitti. Atina Politeknik Üniversitesinde ziraat mühendisliği eğitimi gördü. 1938'de Türkiye'ye döndükten sonra Ankara Radyosunda mütercim-spiker olarak çalıştı, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Yunancadan çeviriler yaptı. Siyasi gerekçelerle işine son verilince İstanbul'da ABC Tercüme Bürosunu kurdu. 1946'da Behice Boran'la evlendi, 1960'larda Türkiye İşçi Partisi'ne katıldı. Nikos Kazancakis, Stratis Mirivilis, Themis Kornaros, Yakovos Kambanellis gibi Yunan edebiyatçıların eserlerini Türkçeye kazandırdı.

Nevzat Hatko'nun *Haydari Kampı* çevirisi ilk olarak 1962 yılında (Ataç Kitabevi) yayımlanmıştır.

Eserin orijinal adı:
Στρατόπεδο του Χαϊδαρίου
Stratopedo tu Haydariu

Yordam Edebiyat'ta
Nevzat Hatko çevirileri

Mezarda Hayat • Stratis Mirivilis

Haydari Kampı • Themos Kornaros

Fırtına Çocukları • Themos Kornaros

Faşizmin Pençesinde:
Mauthausen Kampı • Yakovos Kambanellis

THEMOS KORNAROS

HAYDARI KAMPI

ROMAN

TÜRKÇESİ
NEVZAT HATKO

yordam
edebiyat

Yordam Edebiyat: 148 • Haydari Kampı • Themis Kornaros
ISBN 978-605-4836-74-1 • *Türkçesi*: Nevzat Hatko • *Düzeltilme*: Didem Gerçek
Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç • *Sayfa Düzeni*: Gönül Göner
Birinci Basım: Şubat 2026
© Yordam Kitap 2025

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 44790)
Kuloğlu Mahallesi Altıpatlar Sokak Çubukçu Çıkmazı No.1/A Beyoğlu-İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • **W:** www.yordamkitap.com • **E:** info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat
www.instagram.com/yordam.edebiyat

Baskı: Pasifik Ofset (Sertifika No: 44451)
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere / İstanbul
Tel: 0212 412 17 77

HAYDARİ KAMPI

ROMAN

ESER ÜZERİNE

Elinizdeki bu kitap nedir? Bir roman mı bir röportaj mı ya da kendine has başka bir yenilik mi? Bunu okurlara bırakıyorum. Kitabın kapağında şöyle yazılı: “Themos Kornaros yazmıştı bu kitabı.”

Kim bu Themos Kornaros? Yunanlı bir yazar. “Spinalonga” demiş, Girit’te ufak bir adacıktaki cüzzamlıların içine girerek onların hayatını yazmış. “Aynoroz ya da Muhterem Pederler Maskesiz” demiş, ırgat olarak gittiği Aynoroz manastırlarındaki akla hayale gelmez skandalları, istismarı, ahlaksızlıkları yazmış. Muhterem Pederlerin gümrüksüz aldıkları malları diğer gümrüğe tabi bölgelere nasıl kaçırdıklarını, dışı adına tavukların bile sokulmadığı o “mukaddes bölgeye” Kavala’dan nasıl yüzer genelevlerin gönderildiğini, manastır malikânelerinde tarım işçilerinin nasıl sömürüldüğünü anlatmış. “Doğu” demiş, Fransızlar zamanındaki Suriye’ye giderek “Yabancı Lejyona” yazılmış, sömürgecilerin bu korkunç köle yapma makinelerinin nasıl işlediğini anlatmış, “Haydari” demiş elinizdeki bu kitabı yazmış. Sonra, sonra ne olmuş bilmem. Bu kitap elime geçince hemen çevirmeye başladım; vakit de bulamadım yazarı hakkında yeni bilgiler edinmeye.

Bir de yazar bu kitabı, kitabın kahramanı olan Napolyon Sukaçidis’in hatırasına ithaf etmiş. Eder. Eser ithaf edilir, çeviri ithaf edilmez. Ama ben bu çeviriyi bizim “birtakım basınımıza” ithaf etmek isterdim. Hani şu Eichmann’ın idamına hafif yollu yakınan basına. Salt Eichmann’ların, Radomski’lerin birer emir kulu olmadığını iyice bellemeleri için. Nazi işkence makineleri-

nin bu adamların bilgili, bilimsel ellerinde ne derece geliştiğini, sorumluluğun kimlerde olduğunu görmeleri için.

Bir de Yunan edebiyatı diye bir şey var ki ülkemizde hiç bilinmez. Bir örnek olur bu eser diye düşündüm. Bir örnek olur da bizden daha genç kuşaklar bir şeyler yapar belki diye.

Bir de kitabın çevirisi var. Kelime kelime. Atlamaca, değiştirmece yok öyle bizde alışıldığı gibi. Üslup, muhteva, dikkatle incelendikten sonra çevirisi yapıldı bu kitabın. Bunun için belki de üslup yadırganacak, dil, tasvirler de öyle. Olsun. Yunanlı bir çamaşırcı kadın, diyelim günlük konuşmasında “umut beyaz kanatlarını açmış gidiyor” deyince hiçbir Yunanlı bunu yadırgamaz. Bu çeşit konuşma töresi onlara Homeros’lardan kalmış olacak. Çok işlenmiş bir dilleri var. Sanat eseri de “halk diliyle” yani konuşulan dille yazılır. Kitabı dille hiçbir sanat eseri olmaz. Bu halk dilinde de yüzlerce yabancı kelime var Yunan uyruğuna girmiş. “Tencere”ler var, “kapak”lar var şiirlere girmiş. Oysa bunların Yunanca karşılıkları da var Yunan halkının yüzde seksenince bilinen. Bunları da bizim dilciler için yazdım.

N.H.

NOT:

Daha başlangıçta bu kitapta geçen bazı noktaları açıklamak zorundayım:

1) İşkenceler ve hakaretler gerçektir.

2) Olayların sıralanışında tarihlerine önem vermedim. Beni eserin teknik kuruluşu daha çok ilgilendirdi.

3) “Merlin”in havasını elden geldiği kadar sade vermeye çalıştım. O bölümü bile bile kısa kestim, lüzumsuz şişirmelerden çekindiğim için o korkunç işkenceleri, bu malikânenin duvarları içinde geçen korkunç olayları yazmadım. Bu korkunç olaylar ayrı bir çalışmanın malzemesi olarak arşivlenmiştir; bu çalışmadan çıkacak kitap memleketimizdeki korkunç terörü bütün çıplaklığıyla açıklayacaktır. Bu kitabı belki ben kaleme almaya-
cağım.

4) Haydari'deki kahraman kadınlara bu kitapta yer vermedim. Bendeki kanı onların yerinin ayrı bir eserde olduğudur.

5) Kitaptaki tiplerin gerçek adlarını bile bile yazmıyorum. Geri dönemeyen çocuklarının ıstırabını duyanların bu ıstıraplarını körüklemeye gönlüm razı değil. Ama Almanların isimleri gerçek isimler.

Th. K.

BİRİNCİ BÖLÜM

KARŞILAŞMA

“Tanrı ile karşılaştığın an öldün demektir!..” Bu sözü eskiden bir yerde duymuş, gülüp geçmiştim. Bugün aynı şeyle, ama bir başka yönüyle karşılaşıp ürperdim:

“İnsan gerçeğinin özü ile karşılaşan insanoğlu yok olma tehlikesiyle karşı karşıya demektir!..” Ama gel gör ki bu, dünyanın en zorlu oyunu!.. En çekicisi...

Bu dünyada her şey oyun oldum olası. Ağırbaşlı, tehlikeli, güzel oyunlar. Ama benim anlatacağım oyun ise güzellikte, tehlikeli olmada, hareketli olmada tüm oyunların üstünde, oyunların şahı bu; bu oyunun özünde insanoğlunun gerçek mayası var çünkü.

İnsanoğlunu, bazı gerçek anlarıyla, gerçek yönleriyle birlikte mi tanımak istiyorsun, seni yakan böyle bir isteğin ateşi mi? Gel öyleyse benimle beraber; geri dönmeme tehlikesi de var. Ama geri dönersen eğer, bambaşka biri olarak döneceksin. Gerçeğin ateşi bütün benliğini sarmış olacak. Tek bir amaç için yaşadığını göreceksin şimdi: İnsanoğlunun içindeki korkuyu yenmek, bir gün bildiğin bütün gerçekleri rahatça, açık seçik, kimseden korkmadan, kimseden övgü beklemeden söyleyebilmek. İşte savacağın yeni er meydana!..

Merlin sokağında, Haydari Kampı'nda yeni şeyler göreceksin. Bunları eskiden de görmüşlüğün, bilmişliğin var. Orada görmediğin, eskiden bilmediğin tek bir şey olacak: kendi kişiliğin. Onunla karşılaştığın zaman, ‘Her şeyi biliyordum ama

açık seçik konuşmaktan hep korkmuşumdur!’ diyeceksin kendi kendine. Ölüm kendi içimizdedir. Kendi kişiliğini yendin mi bir yol, insanoğlu adına oynadığın o büyük oyunu kazandın demektir.

O insanoğlu ki heyecanlar içinde dünyaya gelmiş, korkular içinde büyütölmüş, yetiştirilmiştir; o insanoğlu ki hayat hikâyesi umacı gölgeleriyle doludur. Oldum olası korkular geçirmektedir. Çok korkar, yalnız kalmaktan korkar o...

O insanoğlu ki dünyadaki mucizeden korkar. Ömrühayatı, varlığı, düzeni gerçek dışı bir duygular âlemidir. Bir muğlak, bir bulanık ortam içindedir. Onunki korkunç, sonu olmayan bir vicdan savaşıdır. Buna da kimse karışmaz; özgürdür o bu savaşında! Kendi kendini yiyip tüketmek yararlı bir uğraş! Korkudan kurtulmak, dünyadaki mucizeye dikine bakarak bir karara varabilmek için gerekli zamanı sana kazandırması bakımından yararlı bir iş. Bu kararı verince, ‘Dünyanın sonu gelmeden güneşin ötesinde, gökyüzünün ortasında masum bir çocuk gibi oynamak benim de hakkım!’ diyeceksin kendi kendine.

İnsanoğlu böyle bir karara varmayagörsün! Onu hiçbir güç tutsak kılamaz. Ne işkence, ne hapis, ne sevinç, ne mutluluk, ne de korku. Artık özgürdür o. Özgür, esen ve rahat!..

Esenlik korkunun yerini almıştır artık. Çok gereklidir bu. Bu olmazsa yaşayan bir ölüsün demektir; bir tuhaf, bir acayip musibetlerin olmuştur hayatında, o kadar! Ama yine de bazı korkunç anılarını anlatabilme gücünü yitirmişsindir. Bunları anlatıp tükettikten sonra: ‘... Eh, pek o kadar önemli, pek öyle dedikleri kadar büyük bir şey de değilmiş şu tutsaklık!..’ diye söylenip avutacaksın kendini.

Ama bil ki tutsaklık, yolu yok yenilecektir! Korkuyu, ödlekliliği, köleyi, tutsağı ve de haksızlığı çarklarından çıkaran tezgâhları gezelim seninle şimdi.

CELLATLAR

Giriş. Koskoca bir kapı. Eski bir kişizade konağı kapısı. Merdivenler iyi işlenmiş mermerden. Kapıdan girer girmez durduruyorlar insanı. Mermer merdivenler soldan üst katlara doğru uzanmakta. İnsanlara mahsus bölümlere. Önümde karanlık, pis bir merdiven daha var. Her konağın bir de cehennem katı vardır. Beni bu cehenneme götürüyorlar. Bu karanlık merdivenlerde kayboluyorum. Dış dünyadan ne bir ses, ne bir ışık. Bir bodrumun derinliklerindeyim artık.

Başlangıçta hiçbir şey göremiyorum. İnsanı ürperten bir canlılık, o kadar. Derinlerden gelen bir ses biraz su istiyor. Bir başka ses durmadan anlaşılmaz birtakım laflar ediyor. Hiçbir şey anlamıyorum. Hücrelerden inilti gelir. İlerledikçe kadın ağlamaları, çocuk feryatları tırmalıyor kulaklarımı. Yabancı bir dilde sert komutlar veriliyor. Birbirine çarpan demir tıngırtıları, merdivenden inip çıkanların ayak patırtıları, anahtar şıkırtıları, sağa sola taşınan silahların sesi, sinirli adımlar, üst katta güreş tutmuş pehlivanlarınkini andıran gümbürtüler...

Bu yarı karanlıkta gardiyanın suratını seçebiliyorum. Soluk, kupkuru, manasız bir yüz. Islık gibi, yılan ışığine benzeyen sesiyle Almanca bilip bilmediğimi soruyor bana. Bilmediğime göre iki kocaman el, iki sinirli kerpeten, belimden kavırıyor, ne kadar kalacağımı belirsiz hücreye bir top gibi yuvarlıyor beni!

Bu hücrede bayağı rahatladığımı, sakinleştiğini görüp şaşıyorsun bu işe. Ne de olsa yalnız kaldın; büyük şey! Burada inzivaya çekilip filozofça düşüncelere dalmana uzun boylu müsaade etmeyeceklerini biliyorsun ama, burada geçireceğin zamanın büyük bir değeri olduğu da bir gerçek: Bir ömür boyu değerinde. Çevrenle dostluk kurmaya hazırlanıyorsun! Bir askerî birlik için üs neyse sanık için hücre o! Bir kolayını bulup mutlaka buraya alışması, burayı sevmesi gerek; dinlenebilmesi, toparlanabilmesi için gerekli bu.

Tavana bakıyorum. Yükseklik aşağı yukarı yedi-sekiz metre! Genişlik bir metre. Gerçek bir boru, bir baca deliği. Tamam, taş-tan örülmüş bir boru. Yerde bir kenarda biçimsiz bir taş. Bu taş senin hem iskemlen hem karyolan.

Bu hücrenin bu konakta oturan kişizadelerin ne işine yaradığını anlamak için kafamı patlattım. Bu yer görünürde hiçbir iş için elverişli değil. Asansör koymak istemişlerse o başka. Ama bu konak çok eski bir yapı. Daha doğrusu bu hücre kendiliğinden oluvermiş. Kimsenin isteğine uymadan yapının temellerini dilediği gibi kovalamış, dilediği kadar yükselmiş, dilediği yerde de eh bu kadarı bana yeter demiş! Konağın mimarı bu hücreyi ortadan kaldırmak için büyük çaba harcamış ama nafile! Kılına bile dokunamamış. Mal sahipleri işin farkına varınca mimara sırtlarını dönüp gülmüşler, alay eder olmuşlar. Mimar da yerin dibine batmış. Böylece bizim hücre önemsenmez bir nesne olmuş, unutulup gitmiş zamanla. Yapının kusuru olarak kalmış. Bak gör ki şimdi adamın biri bu zavallı hücreyi sevmeye çalışıyor! Bir demir kapı. Üst kısmında o bildiğimiz parmaklıklı penceresi. Bu kapı bodrum koridoru ile olan bağlantını kesiyor.

Islak duvarlarda senden önce buradan geçenlerin kargacık burgacık işaretleri var. Kurşun kalemle yazılmış gerçek tarih sayfaları bunlar. Bunları yazanlar çok ağırbaşlı kişilerdi muhakkak. Yazdıkları, o kapalı yerlere yazılan bildiğimiz münasebetsizliklerden çok farklı. Bunların bir amacı var, seni buranın havasına alıştırmak çabasında bu yazılar. İmzasız, yanlışlarla dolu, biçimsiz bir yazı sana şu haberi veriyor: “Sorguda kendine hâkim olacaksın, tek silahın bu!..” Bir başka yazı buna karşılık veriyor: “Birinci dereceden işkencenin ne olduğundan habersizsin anlaşılan!..” Az aşağıda bir aydın kişi öğütlüyor: “Asla cesaretini ve umudunu yitirme! Bunlardan başka hiçbir şey seni kurtaramaz!” Daha ötede bilimsel bir kural: “Merlin sondan bir önceki durak. Son durak Haydari!”

Bu aydın kişinin bu duraklarla ne demek istediğini düşünmene gerek yok. Yolculuğun sonunu çok iyi bilmektesin... “Burada kollarım ve ayaklarım bağlı olarak tam üç gün üç gece kaldım!” Bunu yazan imzasını da basmış altına. Demek yitirmeyeceksin umudunu, demek üç gün üç gece sonra buradan çıkmam mümkün! ‘El-ayak bağlı’ durumunu tınmak istemiyorsun, atlıyorsun bu kısmı. Ama boşuna. Hayal gücün seni hemen ensenden yakalıyor, bu kısmı birkaç kez daha okutuyor. Sonra bitmez tükenmez provalara başlatıyor seni, ta ki kemiklerin nasıl çatırdadığını, sinirlerin nasıl işlemez hale geldiğini, beynin nasıl uğulدادığını iyice belletene kadar! Üç gün üç gece bu, laf değil!

“Elinden geldiği kadar düşüncelerden uzak...” diye öğüt veriyor bir baba edasıyla N.K.

Dönüp yerdeki taşa oturuyorum. Beklemekten başka yapacak işim yok. Başıma bir damla su damlıyor. Rutubetten olacak diyorum, yana kayıyorum biraz. Burada bir damlacık sudan rahatsız olmak gülünç olsa gerek!.. Ama bir damla daha, bir daha... Başımı yukarı kaldırıyorum. Aaa!.. Hücrenin tavanını yok! Geldiğimde vardı, kalıbımı basarım vardı. Hatırlamaya, durumu kavramaya çalışırken, tavandan bir Alman erinin kafasının sarktığını, dişsiz ağzını açarak alaylı alaylı sırttığını görüyorum. Ben bakarken hücrenin boşluğu tepeden aşağı bir su bulutu ile doluyor. Kaynar sular burun deliklerime, ağzıma, gözlerime doluyor; haşlanmadık yerim kalmıyor. En çok kulaklarımın içi ve alnım yanıyor.

Sularla birlikte alaycı kakhahalar da geliyor. Sert bir ses başımı yeniden kaldırmamı emrediyor. Elinde sıcak su kazanı olan Alman, genzini temizleyip bir balgam savuruyor yüzüme. Başımı eğiyorum. Sert bir komut daha veriyor ses, tekrar tükürüyor. Şimdi birkaç Alman, tavan deliğinin çevresinden sarkarak tabancalarını gösteriyor bana. Belli ki bu oyunu sonuna kadar sürdürmem gerek. Her başımı eğişimde yukarıdan küfürle karışık bağırımlar başlıyor.

Bu gösteri, bu oyun uzunca sürdü anlaşılan ki başımı kımıldatacak halim kalmadı. Ense köküm müthiş ağrıyor, ne kaldırıbiliyor ne de eğbiliyorum başımı.

Perde kapanıyor. Kapanıyor ama, yine de yalnız değilsin ki! Tavanın ya da kapının açılmasını bekliyorsun her an. Duvarlar da tekin değil artık; her an beklenmedik bir yanından açılabilir, beklenmedik yeni bir hal gelebilir diyorum insanın başına ve müthiş üşümeye başlıyorum. Yalnızlıktan, bir yana itilmişlikten...

İşin garibi, bunlar olup biterken, içimde yaşayan, senelerdir gövdemde kiracı gibi yerleşmiş oturan kişiler, sanki benimle bir ilgileri yokmuşçasına kendi kendilerine sohbete dalmışlar, yüksek sesle konuşup düşünüyorlar. İçlerinden biri bütün soğukkanlılığı, olanca sakinliğiyle, Girit adasının Psiloritis dağının bir yaylasının orta kesimlerinde küçük bir köy bulunduğunu savunuyor. Sanki bu köyün varlığından haberim yokmuş gibi. Bu kötü durumda bana Psiloritis dağının ardındaki bu köyü hatırlatmak istemesindeki amaç ne ola? Üstelik bir kırlangıç yuvasını da hatırlattı, dağın doruğuna kurulmuş kilisenin çatısında gördüğüm bir kırlangıç yuvasını.

Başlangıçta kızıyorum bu herife. İfrit oluyorum. Ama sonra yanıklarımı hafif yollu kaşımaya, yüzümü silmeye, acıdan kıvranmaya başlıyorum. Bir yandan da içime çadır kurup temsillerine başlamış olan bu atalar tiyatro grubunun söylediklerine kulak veriyorum. Vakit ayırıp konuşmalara da katılıyorum, sonunda bütün bu olup bitenlerin doğal ve yararlı şeyler olduğu kanısına bile varıyorum. Yalnız kalmak istemiyorum artık!

Birden yerimden fırlıyorum. Aman tehlike var! Ama ayak sesleri uzaklaşıyor. Anahtarlar başka bir hücrenin kapısını açıyor. Pek önemlidir bu! Sen bir şeyler beklerken, bakmışsın bir başkasının kapısını çalıyorlar. Hafifçe gülümsüyorsun, varsın haşlanmış dudakların, yüz adalelerin kasılmış, gerilmiş, kımıldayamaz halde olsun.

Bitişik hücredeki adamı dövüyorlar, adam da dana gibi böğürüyor. Bu anlamsız böğürmeler arasından birkaç anlamlı kelime seçebiliyorum, dövülen bu adamın hücreden dışarı çıkabilmesinin kendi elinde olmadığını anlıyorum. Adamın kolları ve ayakları bağlı. Biraz ferahlıyorum. Eh diyorum, derdini anlatabildi herhalde. Ama dayak faslı şimdi daha da şiddetli devam ediyor. Adama, mutlaka bir yolunu bulup tez elden kendi kendine koridora çıkmasını buyuruyorlar! Artık ne böğürmeler ne de buyruk veren sesler... Hücre kapısındaki pencereye yöneliyorum. Ayaklarımın ucuna yükselip yüzümü deliğe yapıştırıyorum. Burada dünyanın en korkunç manzarası ile karşılaşıyorum: Deliğin öbür yanına yapışmış, hareketsiz, yemyeşil bir çift göz bakıyor bana...

Çekilmek ne söz, yerimden bile kıpırdayamıyorum. Bütün bu olup bitenler bir kâbus. Olduğum yerde mihlanmış, bu buz gibi soğuk, amansız, korkunç gözlerin ta içine bakmak zorundayım! Az sonra bu gözler delikten uzaklaşıyor. Ama birden değil, yavaş yavaş. Koridoru seyrediyorum şimdi. Yeşil gözlü adam uzun boylu, ince, sapsarı, ipince upuzun kamış bacaklının biri. Bir şey olmamış gibi geri dönüp bakmadan gidiyor. Tıraşlı zayıf ensesine bir sinek konuyor. Bu sineğin yürekliliğine hayran oluyorum. Elini kaldırıp kovuyor sineği. Sinek bu sefer adamın kulağına konuyor. Eh, bu kadarı da fazla diyorum, nihayet adam bir insan!.. Benim bu müşahedem kimseciği, ama hiç kimseciği ilgilendirmez. Öyle ahım şahım bir anlamı da olmasa gerek. Dünyanın bütün sorunlarında da iş böyledir; her sorunun bir yeri, bir zamanı vardır. Zaman ve mekân meselesi.

Şimdi koridorun dip tarafından gardiyan yardımcısı görünüyor; elinde bir tutam anahtar. Gardiyan yardımcısından hemen sonra sahneye çocukluk anılarımın cadılarını andıran bir hayalet çıkıyor. Kirli, simsiyah, dağınık, uzun saçlarına bakılacak olursa genç bir kadın olması gerekir. Yüzü hiç fark edilmiyor, ayakları yalın. Ayaktan gayri her şey bunlar; yer yer pör-

sümüş tulumları andırıyor. Ağır fil hastalığına tutulmuş gibi. Sıcak, alev alev yanan, kızarmış bir döşeme üzerinde yürüyorlar sanki. Parmaklar belirsiz. Ayakların diğerk kısımlarıyla yoğrulup hamurlaşmış, pelteleşmiş, birer plaka gibi bu ayaklar. Hele bacaklar! Yer yer açılmış yaralardan akan kan değilk, azmış çıbanlardan akan pislikle karışık irin. Entarisinin rengi, biçimi kalmamış. Domuz ağılına atılmış sanki bu kadın. Entarisi dilim dilim, bu dilimlerin bazıları kopmuş, yerleri boş kalmış, bazıları da sarkmakta. Bu dilimlerin arasından genç kadının pislige bulanmış, kasap çengelindeki ciğerkler gibi oracığa takılı memeleri dışarı fırlamış.

Gardiyan hücrenin kapısını açmış bu kadını bekliyor. Kadın nefes alabilmek için yüzüne yapışan saçlarını ayırmaya çalışıyor. Elleri pörsük, hareketsiz, sarkık, ölü eller. Şimdi farkına varıyorum. Kızcağız bu işi duvara çakılı bir çivinin yardımı ile başarmaya çabılıyor. Kaşımak ister gibi başını sağa sola sallıyor. Gardiyan ona yardım etmek için saçlarını ayıracak oluyor, ama birden vazgeçip kadının ense köküne bir yumruk indiriyor; öyleki duvardaki çivinin kadının alnına saplanmasına ramak kalıyor! Beklenmedik bu darbe zavallının canını çok yakmış olacak; bunu hayret dolu bakışlarından anladım. Demek biraz önce duyduğum iniltiler, bağırımlar bu kızcağızınmış!

Zincir şakırtıları duyuyorum şimdi. Demek kızcağızı yenisinden zincire vuruyorlar.

Koridorun diğerk köşesinden beni ilgilendiren bir isim çağırıldığını duyuyorum: Petro Marmaraz. Ses yaklaşıyor, daha yüksek perdeden duyuluyor şimdi. Benim adım bu pis koridor da yankılanıyor. Acayip bir yankılanma bu. Bu sesi bir daha duymamak için olacak hemen bağıryorum:

“Buyur!..”

Hücreme doğru gelen o yeşil gözlü adam:

“*Komm, komm!*” diyor, dışarı çıkmam için işaret ediyor. Ama kapının kilitli olduğunu çok iyi biliyor. Böyle olduğu halde

yine de çabuk çıkmamı istiyor, gözleri alev saçıyor kızgınlıktan, köpürüyor neden fırlayıp çıkmıyorum diye. Ağır ağır, anahtar tutamını sallaya sallaya yaklaşan gardiyana baktığı bile yok. O ancak bana bakıyor, benim yüzümden tepiniyor, kuduruyor...

Bu gecikme işinde suçum olmadığını göstermek için elimden geldiği kadar hızlı yürümeye çalışıyorum. Koşmaca oynuyoruz sanki bu karanlık koridorlarda. Merdivende takılıp düşünüyorum, fena halde çenemi çarpıyorum. Herif takiverdi çelmeyi! Bir de hiçbir şey olmamış gibi, bu gecikmede de suç benimmiş gibi ha-ince itekliyor, kızıp bağıyor bana:

“Los! Looos!”

Böyle acele nereye gidiyoruz dersiniz! Ne olacak dersiniz? Başıma ne gelecekse gelsin, bir an önce gideceğim yere varmak istiyorum. Merlin koridorlarında bir cehennem zebanisiyle do-laşmaktan çok daha iyi...

Babaevinin –çok gereклиymiş gibi– bodrumu geliyor gözümün önüne. Ne komik korkular! Ne de güzelmış o zamanlar!

“... Bu dünyada her şeyin bir sonu vardır...”

İçinde çadır kurmuş o atalar meşvereti sana güç vermeye çalışıyor. Nerelere gidersen git, neler gelirse gelsin başına, yine de yalnız kalmıyorsun. Doğru mu bu? Bir andan öbürüne, bir günden diğerine gördüğün, duyduğun şeylerden hangisine inanmalı! Hepsi yalan, hepsi gerçek!

İkinci katta yüzüm duvara dönük olarak iki saatten fazla bekletiler. Suratım hemen hemen duvara yapışık, sıva kirecinin keskin kokusu geliyor burnuma. İyi geliyor bu koku. Her nedense şimdi bir yayla, bir dere, koca koca çınar ağaçları, salkım salkım söğütler, dere kıyısında çamaşır tokmaklayan kız kardeşlerim geldi gözümün önüne. Oracıkta, onların yanında bir kenarda, bir tatlı su yengecini deliğinden çıkarmaya çalışırken buldum kendimi. Deliğin önüne sürüp yavaş yavaş çektiğim ot parçasını izliyor yengeç yavrusu, delikten çıkar gibi oluyor, sonra birden hoop içeri kaçırıyor. Dert vallahi... Böyle yaman

bir yoldan yengeç yavrusunu kandırıp tuzağa çekmek isteyen benden başka birisi olsa gerek! Diyelim şu cehennem zebanisi, şu benim peşime düşen adam; kaçacak bir deliği, yapmacık denilebilecek hiçbir durumu olmayan benim gibi birinin peşindeki şu yeşil gözlü cehennem zebanisi! “*Los! Looos!*” Tanrıların da kulların da “*Los! Looos!*” diye ünlediği, bu “*Los! Looos!*”ların ne anlama geldiğini pek iyi bilen benim gibi birinin peşine...

Yan gözle koridoru inceliyorum. Uzun, rahat, iki büyük pencereden bol bol giren ışıkla baştanbaşa aydınlık bir koridor. Hiç eşya yok, çıplak. Sağda solda sıra sıra kapılar. Her birinin yanında hipnotize edilmiş, duvarı koklayan insanların sıralandığı sayısız kapı.

Benim sıramda, iki metre kadar ötemde yaşlı bir bey. Saygıdeğer bir ağırbaşlılıkla bu duvar koklama işine devam ediyor! Gözlerimiz bir an kaçamak yapıp buluşuverdi. İlk o bana gülümsedi. Bu gülümsemesinden ötürü ona ömrüm boyunca borçlu sayacağım kendimi.

Arkamdan bir kapı açıldı. Koridor birden sesler, gürültüler, çeşitli dillerde sözler, boğulan bir insanınkine benzeyen iniltilerle doldu. Kapı tekrar kapandı. Dışarı çıkan iki Alman subayı kaygısız, rahat, havlamaya benzeyen sohbetlerine dalmış gidiyorlar; koridorun dip tarafından kahkahaları duyuluyor. Yavaş yavaş merdivenleri inip kayboluyorlar. Şimdi koridorlarda tam bir sessizlik ve bu iki Alman subayının çizmelerinden yayılan koku. O kadar!

Bu sefer yanımdaki kapı açılıyor. Telaşsız, sakin, düpedüz konuşmalar duyuyorum uzaktan. Bu oda çok büyük olmalı. Bekliyorum bakalım kimler çıkacak. Ama çıkan yok. Birden bir el uzanıyor, bu el duvarın yüzeyinde bir şeyler arıyormuş gibi kırmılandanıyor; beni mi arıyor acaba diye geçiyor aklımdan. Gayet sakin, bunu çok iyi hatırlıyorum. Başımı yana eğerek boşlukta bir şeyler arayan bu elin kemikli parmaklarına öylece, ancak

değecek kadar yaklaşıyorum. Yanılmamışım. Bu parmaklar kısa bir şaşkınlıktan sonra sevinçten titreyerek birden saçlarıma yapışıyor.

Kırılmaya götürülen bir koyun gibi beni içeri çekiyor bu parmakların eli.

Oda gerçekten büyük, çok büyük, koca koca pencereleri de var. İkisi kuzey, diğerleri doğu yönünde. Büyük bir masanın başında oturan sivil kıyafetli bir Alman, kayıtsız, esneyerek bana bakıyor. İleride daha büyük bir masa var; telefonlu, yeşil çuhalı, kristalli... Bu masa, sorgumu yapacak olan adamın masası, diyorum, masayı ona yakıştırıyorum. Odanın orta yerinde, topaç gibi, gri saçları dağınık, bizden biri olduğu besbelli bir başka adam dikilmekte.

Saçlarımı bıraktılar da adamı görebiliyorum. Herif adımlı bile söylemeye tenezzül etmiyor; ağırbaşlı, yaşlı, pek sayın bayların karşısına öylece çıkarıyor beni, saçlarımdan çekerek.

Bu adam o yeşil gözlü adam! Ta kendisi. Çevrem artık sakın olmaktan çok uzak. Bu yeşil gözler her şeyi harekete geçiriyor, her şeye renk veriyor, herkesi kızgın hale getiriyor.

Burnundan zehir damlayan, gözleri kin dolu bu kıkırdak yapıllı herif gidip karşıki büyük yazı masasının başına geçiyor. Belli ki sorgumu kendisi yapacak! Üçü de gözlerini dikmiş bana bakıyor. Ben de onlara bakıyorum.

‘İş mi yani bu yaptığınız şimdi?’

Bu sözü ben söylemedim. Başkası da söylemedi bu odada. Kafamda dolaşan bir söz bu. Bu ters anımda bile o atalar meşvereti acaba neden gevezeliklerine, sohbetlerine, hoşbeşlerine bir son vermez! Bu sözün ardından, yengeç yavrusunu deliğinden çıkarmaya çalışan yumurcağın kaçamak bakışlarını sezme fırsatını buluyorum. Bu söz o yumurcağın sözü. O da demek eskidi, yaşlandı, emekliye ayrıldı da içimde çöreklenen atalar meşveretinin bir üyesi oldu!

“Petro Marmaraz, sen misin?”

Sorgu başlıyor. Konuştukları dilden bazı kelimeleri anlıyorum, ama tercüme etmelerini bekliyorum. Bu, insana tükürüğünü yutabilmek, yutkunmak, herhangi bir şaşırma durumunu gizlemek, sesinin tonunu ayarlamak için zaman kazandırıyor. Bu pek önemlidir. Gri saçlı adam bilmece çözercesine, sorulan soruları bana tercüme ediyor. Alman bir yandan zapta geçiriyor, bir yandan da esniyor.

Doğum yerim, baba adım, ana adım. O kadar. Başka bir şey sormayacaklarmış gibi bir halleri var. Kıkırdak yapılı Alman ayağa kalkıyor, beni bir çocuk gibi elimden tutuyor, dışarı koridora çıkarıyor.

“... Yolun açık olsun... Güle güle...” Yumurcak yine karşımda. Bu sefer beni kızdırmak, kıskandırmak için cebinden yengeç yavrusunu çıkarıp gösteriyor...

‘Hücreme götürüyorlar,’ diyorum. Can sıkıcı bir ziyaretten sonra evime dönüyorum sanki, öyle hızlandırıyorum adımlarımı, bir an önce varmak için acele ediyorum.

Merdivenin yarısına kadar iniyoruz birlikte. Birden duruyor Alman, bir şey unutmuş gibi yapıyor, geri dönüyoruz. Bu sefer bir başka odaya giriyoruz. Burada uzun ve dar bir park bankından başka eşya yok. Bu bankın üstünde yarı çıplak, hamur mayası gibi beyaz, pörsük parçaları yer yer sarkan bir et yığını horlamakta. Sorgumu yapan Alman, dürtükleyip uyandırıyor bu et yığını. Bu et yığını ayağa kalktığı anda bir fil... Minicik gözleriyle beni tepeden tırnağa süzüyor. Her an ağzını açıp: ‘Bu mu? Bir lokmalık bir şey, yiyiveririm onu!’ diyecekmiş gibi geliyor bana. Et yığını koşup bir kapıyı açıyor; gidişinden, yanımdan geçişinden, geçerken bana bakışından bunun beni işkenceye çekecek olan adam olduğunu anladım. ‘İşte işkencecim!’ diye geçirdim aklımdan.

Bu buluşumun bendeki etkisini hiç unutamayacağım. Bir sürü sorunla karşılaştım ömrüm boyunca. Hayal gücüm şu yıldırım hızıyla geçen saniyelere bu et yığını için bir hayat hikâyesi

sığdırmaya çalışıyor, çırpınıyor delicesine. O beyaz karın, o maya gibi etler kafamı kurcalıyor, gıdıklıyor. Bu et yığınının şöyle tasarlıyor kafam: ‘Hiç dışarı bırakılmıyor. Burada kapalı tutuluyor, yedirilip içiriliyor, besleniyor. Adım attırmıyorlar bu odadan dışarı. Can sıkıntısından kuduruyor, yapacak bir işi de yok, deliye dönüyor. Sonra, birden önüne işkence edilecek birini atıveriyorlar. Bir zevk oluyor ona; bu onun işi, hayatının neşesi! On beş yaşından beri onun mesleği bu...’

Kafam işte böyle bir hayat hikâyesi yakıştırıyor bu et yığınınına. Ürpererek ardından yürüyorum bitişik odaya doğru. Burada bizi tercüman bekliyor. Şimdi her şey gün ışığına çıkıyor; beni merdivenin yarısına kadar indirmeleri sadece oyundu, sorgumu yapan Alman’ın oyunu! Önce umutlandırmak, sonra da geri çevirmek birdenbire. Umudu öldürmek, kanatlanıp uçmaya hazırlanan umudu yok etmek. Sıra şimdi ruh savaşına geldi; bu savaş başladı bile...

Niye bütün bunlar diye geçiriyorum içimden. Acaba hak-kımda neler biliyorlar?

Maundan alçak bir masanın üstünde bir Westing-house radyosu var. Radyonun hemen yanında, iki sandalyenin kenarlarına iliştirilmiş kalınca, rendelenmiş, kirli bir tahta parçası. Bu eğreti bankın üstünde sığır sinirinden kıvrılmış bir kırbaçla, kan lekeleriyle dolu, bükülmüş telden dikenli bir başka kırbaç. İkisinin de saplarında kanlı parmak izleri.

Odadakiler hep birlikte bir ipin düğümlerini çözmekle meşgul. Odanın orta yerinde bekletiliyorum. Kimsenin benimle ilgilendiği yok. Böylece çevremi inceleme fırsatını buluyorum. Odanın diğer köşesinde bir masa daha var. Bu masanın üstünde dünyanın en acayip aletleri. Bunların neye yaradığını ancak bir elektrik teknisyeni bilebilir. Bunların arasında, üzerinde bir sürü yay, düğmeler, daha başka şeyler bulunan demirden yapılmış bir şey daha var ki, şeytan tacına benzer bir nesne.

Sorgumu yapan Alman, tercümana bir göz işareti yaptı, tercüman başka söze gerek kalmadan işe başlaması gerektiğini anladı. Koşup radyoyu açtı, odayı neşeli bir parçanın nağmeleri doldurdu. İnsan daha rahat nefes alabiliyor bu müzikle. Pencerelerin camları kapatıldı. Ruh, gizli bir ayine katılmaya hazırlanıyor.

İpin düğümleri bir tamam çözüldü. İki Alman bundan pek memnun.

Bu iple bağlayıp dövecekler beni, diyorum. Sokaktan sesler duyulmasın diye kapadılar pencereleri. Ama tavandaki caras-kala benzeyen bir tertibatın tekerleğinden sarkan ipe bir mana veremedim. Bu da psikolojik bir oyun olmasın? Belki...

“*Das Wasser?* [Su?]” diye soruyor Alman.

Tercüman aşırı işgüzarlıktan olacak yarı şaşırılmış durumda kalçalarını oynata oynata dışarı koşuyor. Ötekiler işaretler yaparak bu iple beni asacaklarını anlatmak istiyorlar. Dilim, nah öylece dışarı sarkacak, başım şöylece omzumun üstüne düşecek! Boğazımdan asılacağım ve başım şöylece omzuma düşecek! Bu cellatlarda hayal gücü sıfır doğrusu... Ama varsın başım omzuma düşüversin... Öyle olsun...

Tercüman simsiyah pis su dolu bir kovayla dönüyor. Kovayı bir kenara bıraktıktan sonra Alman’a kelepçeleri uzatıyor. Pırıl pırıl, çarktan çıkma. Formaliteler tamam galiba. Ellerimi arkaya alıp kelepçeyi bileklerime geçiriyorlar. Fena sıkıyor kelepçe. Bunu tercümana söylüyorum. Gülümsüyor, söylediklerimi hemen tercüme ediyor:

“Ya, demek sıkıyor!” diyor Alman; “Gevşetelim biraz.”

Kelepçeyi bir iki diş daha sıkıyor. Anladım, burada her ne olursa olsun, iyi ya da kötü, hiç ağzını açmayacaksın.

Alman son derece ciddi bir tavırla bana daha iyi hissedip hissetmediğimi soruyor.

“Daha iyi!” diyorum.

İnanır gibi yapıyor, başını sallıyor anlamlı, kendisinin de bunu istediğini, acı çekmemi istemediğini anlatmak istiyor! İş-kenceciye göz kırpmıyor.

“Kollarını elinden geldiği kadar yukarı kaldır,” diyorlar.

“Öyle değil. Bak şöyle, benim yaptığım gibi yapacaksın,” diye gösteriyor tercüman, kollarını öne doğru omuz hizasına doğru jimnastik hareketinde olduğu gibi uzatıyor.

“İşte benim yaptığım hareketin aynısı... arkaya doğru yapacaksın! Daha fazla sıkıntıda kalmaman kendi elinde. Dikkat, var gücünle hareket et!”

Kollarımı elden geldiği kadar kaldırmaya çalışıyorum arkadan. Ama bağlı olduklarından kaldırmama imkân yok, tek santim bile kaldıramıyorum. Hoş pek de öyle ahım şahım bir gayret gösterdiğim de yok ya; ama ne de olsa herifleri daha çok kızdırmamak için bir şeyler yapmak gerek, umursamadığımı anlarlarsa iş kötüye gider belki. Alman:

“Kaldıramıyor musun daha fazla?” diye soruyor.

“Hayır, kaldıramıyorum,” diye karşılık veriyorlar benim yerime.

“Biraz yardım edelim öyleyse. Hadi biraz yardım et ona,” diye çıkışıyor, kuru üzüm çiğneyerek bekleyen öbür Alman’a.

Bu sonuncusu kelepçeden tutarak kollarımı kuvvetle yukarı doğru çekiyor. Çok acıyor. Öne eğiliyorum acıdan. Postalını belime dayayıp yeniden daha kuvvetli çekiyor kollarımı. Ayağı ile kuvvetle itiyor belkemiğimin üstünden. Yüzükoyun düşünüyorum. Herifin ayağı sırtımda, parmakları bileklerimde, kerpeten gibi. Bir krak-krak ve tamam. Şimdi dilediği gibi aşağı yukarı oynatıyor duygusuz kalan kollarımı, dilediği kadar, dilediği gibi; ama ben artık hiç dayanamaz hale geliyorum, döşemenin tahtalarını dişliyorum acıdan.

Hücremin duvarında okuduğum o birinci dereceden işkence bu olsa gerek. Böyle geçiyor aklımdan. İnsan böyle bir kasırganın içinde bile düşünebiliyor demek!

“Az sabret, şimdi çözecekler seni!” diye fısıldıyor kulağıma tercüman.

Böyle bir haber, ‘serbestsin, gidebilirsin’ gibi değerli sözlerle bile kıyaslanamayacak kadar önemli. Elimden gelse tercümana teşekkür edeceğim, sarılıp boynuna öpeceğim. Onun bu iyiliğini hiç unutmayacağım, bu insanlığını karşılıksız bırakmayacağım, diye söz veriyorum içimden.

“Çek!” diye komut veriyor sorgumu yapan Alman.

Cellat kayıtsız işine devam ediyor. Bir an kendimi boşlukta hissediyorum. O kadar hızlı çektiler ki, başım tavandaki caras-kalın tekerleğine çarpıp fena acıdı. Başım dönüyor. Daha da kötü-sü, kol kemiklerim omuz başlarımda ve dirsek mafsallarımda çatır çatır çatırdıyor. Gövdemin bütün ağırlığı yavaş yavaş dikey duruma gelen kollarımda. Gövdem ve kollarım bir hizada şimdi. Başım, kollarımın arasında dimdik, ne sağa ne sola düşüyor. Kemiklerimin sinirlerle birlikte kıvrıldığını duyuyorum... Kemikler, damarlar, sinirler, hep beraber kıvrılarak bir kitle oluyor. Maksat bu kıvrılmış, burkulmuş, renksiz kitlenin yavaş yavaş çökmesi, kırılması. Bükülen yaş bir değnek gibi; büküyorsun, büküyorsun, bir an geliyor değnek kırılma noktasını aşıyor, önce yeşil kabuk çatlıyor, sonra bu kabuğun altından çıplak, parlak, beyaz ağaç kısmı görünüyor! Değneğin kemiği bu. O da bir an direnç noktasını aşıyor, lif lif açılıyor, sağa sola kıymıklar saçılıyor, acı duymamışçasına çıtırdıyor, sonunda birden çat diye kırılıyor.

İpin sarkık ucunu duvardaki halkaya bağlıyorlar. Kemiklerim etlerimi delerek dışarı fırlıyor sanki, koltuk altlarımdan sip-sivri kanlı kemikler fırladı dışarı sanki. Bekliyorum, döşemeye damlayacak kanları bekliyorum. Damlamıyor. Tek gördüğüm, gövdemin döşemeden bir metre kadar yüksekte sallandığı.

Böyle bir anda insan yumuşak, insancıl bir şeyle karşılaşmak istiyor dayanabilmek için. Ama ne gezer! Asık suratlı, kin

dolu gözlerle bana bakan bu üç canavardan başka bir şey görmiyorum.

‘Acaba şimdi ne olacak?’

Bu soru senin kendi kafandan gelmiyor. Bütün bünyenden, gövdenden gelen bir inilti bu. Bu soruyu damarlarındaki kan kendi ilkel, anlaşılmaz dilinde soruyor. Ama ne beynin ne de sinir merkezlerin beklenen tehlikeyle ilgili olarak bu soruya bir karşılık verecek durumda değil. Bu an vücudun, istila edilmiş, bölünmüş, bölge bölge ayrılmış, uzak bölgelerinin merkezin heyecanlı çağrılarına cevap veremediği bir ülkeye benzemekte.

İnsan bari bayılabilse. Olmuyor. Beyin şimdi bulanıklıktan kurtulur gibi oluyor. Açıkça, rahatça ölçebiliyor olup bitenleri, duyulan acıyı kestirebiliyor, yaşıyor bu acıyı; bütün acısı, bütün korkunçluğu ile...

Her şey şimdi yerli yerinde. Bir aralık şaşırp bir kenara sinen hayal gücünle anı gücün yine işbaşında. Bu ağır ölümü her yanınla izleyeceksin!

Radyonun düğmesini çeviriyorlar. Yayınlar ısmarlama sanki. Şimdi tatlı bir kadın sesi geliyor radyodan. Kim bilir dünyanın hangi bucağından, hangi ışıklı, mis kokulu, barış içinde, kaygısız bir salondan geliyor bu ses. İnsanı hayattan nefret ettiren bir şarkı bu. Dünyanın güzelliklerinden, zevklerinden, neşelerinden, böylesine bir istek, böylesine bir kesinlikle konuşan, hayata ve insanoğluna lanetler okutan bir şarkı!..

Odayı kapayıp gidiyorlar. Bu canavarların yanımda olmalarının ne kadar gerekli olduğunu anlıyorum. Yalnız kalınca toparlanıyorum, dünyam küçülüyor. Koskoca evren bir lokmacık oluyor. Her şey iki kırık kemik parçasından ibaret, iki pörsük kol, gözle görülmeyen bir eğin egelediği, ufaladığı iki kol. Yavaş bir egeleme, ağır ağır, sesi bile duyuluyor; bu, basit bir duyu sorunu. Dişleri, kulak zarlarını törpüleyen bir acının çıkardığı ses. En ufak sinir parçalarına, en küçük kemiklerine,

kanının her damlasına kadar yayılıyor acı. Birden yine omuzlarına doğru büzülüyorsun. Omuz mafsallarına toplanıyor bütün gövdenin ağırlığı; bu ağırlık bin kat daha artıyor. Binlerce maymun adamların çevreni sardığını, asılı gövdenin etrafında sarı dişlerini göstererek dans ettiklerini, döndüklerini görüyorsun. Sonra bunlardan biri sıçrayıp omzuna oturuyor. Arkadan bir başkası. Bütün o kıllı yaratıklar birbiri ardınca, üzüm salkımı gibi omuzlarından sarkıyor, sarı dişlerini, ıslak diş etlerini göstererek sırtıyorlar. Bu fazla yükü omzumdan atmak için silkinmek istiyorum.

İp geriliyor, omuzlar artık dayanamıyor. Kendini olduğun gibi, güçsüz, boşluğa bırakıyorsun. Artık omuzlarında mafsallı diye bir şey kalmamıştır, dirseklerinde de... Ancak zaman var şimdi; bitmez tükenmez bir zaman. Acılar dolu bir kaos.

Tek değişiklik şu oluyor: Bütün acıların koyulaşıyor, yoğunlaşıyor, vücudunun mikroskopik bir noktasında, belirli bir noktasında toplanıp saplanıveriyor. Bu acı yoğunlaşmasından patlayacak gibi oluyorsun. Birden bir patlama. Korkunç bir dalga gibi parçalanıyor, uğulduyor, sular dört bir yanı, çevreni kaplıyor.

‘İnsan böyle bayılır zahir!’ Uyuşuk kafandan yıldırım hızıyla geçiyor bu düşünce.

Ama insan dayanıyor! Kolay kolay teslim olmuyor... Oysa bir bayılma insanı ne kadar rahatlatacak, hafifletecek. Ölüm de... Ölümün beklenişi hiçbir zaman bu kadar tatlı olamaz.

Tuhaf bir durum: Sanki sen kendin değilsin de bir başkasısın. Bir başkasının çektiği acıları izliyorsun sanki. Başka birinin boğazlanmasını izlemekten daha korkunç bir şey olamaz. Onu kurtarmaya çalışırken kendini de asılı buluyorsun tavandan. Sonra, sonrası yok. Bir çölün ortasında, handiyse yırtıcı kuşların koku alıp parçalamaya, canlı canlı yemeye geleceği yan yana asılı iki gövdeden başka hiçbir şey kalmıyor.

Ayaklarının altına rastlayan döşeme tahtaları döktüğün terden sırsıklam olmuş. Üzerinde tek bir kuru iplik kalmamış. Her